

irodalom és tudomány
irodalom és tudomány
irodalom és tudomány
irodalom és tudomány
irodalom és tudomány
irodalom és tudomány
irodalom és tudomány
irodalom és tudomány

irodalom és tudomány irodalmi magazin irodalmi magazin irodalmi magazin irodalmi magazin irodalmi magazin

irodalom és tudomány
irodalom és tudomány
IRODALOM & TUDOMÁNY
IRODALOM
IRODALOM
IRODALOM
IRODALOM & TUDOMÁNY
IRODALOM
IRODALOM
IRODALOM

irodalom és tudomány irodalom és tudomány irodalom és tudomány irodalom és tudomány

irodalom és tudomány
irodalom és tudomány
IRODALOM
IRODALOM
IRODALOM
IRODALOM
IRODALOM
IRODALOM
IRODALOM
IRODALOM
IRODALOM
IRODALOM
IRODALOM
IRODALOM
IRODALOM
IRODALOM

2022. február 25. ELTE BTK 2022. február 25. ELTE BTK 2022. február 25. ELTE BTK

2022. február 25.
Eötvös Loránd Tudományegyetem
Bölcsészettudományi Kar

Gratt Szó
ALAPITVÁNY

MAGYAR
NAPLO

Program

2022. február 25.

ELTE BTK A ép. Kari Tanácsterem

Az online közvetítés linkje az esemény Facebook-oldaláról lesz elérhető:

<https://www.facebook.com/events/1172462873497153>

10:00–11:20 Kerekasztal: Irodalom és tudomány – az irodalom- és kultúratudomány kihívásai

Kondor Péter János beszélget Kulcsár Szabó Ernővel, Simon Attilával, Orbán Jolánnal, Parádi Andreával

11:20–11:30 Kávészünet

11:30–12:50 Irodalom és/vagy történet?

– szekcióelnök: Kondor Péter János

11:30–11:45 Tverdota György: Az életrajz szerepe az irodalomtudományban. Gondolatok egy József Attila-monográfia írása közben

11:45–12:00 Rákai Orsolya: Legitimációs elbeszéléstől a figyelemgazdaság koráig: az irodalomtörténet-írás történeti és elméleti kérdései

12:00–12:15 Thimár Attila: Vissza a 3K-hoz. Az irodalomtörténet-írás útelágazásai napjainkban

12:15–12:30 Falusi Márton: A kortárs irodalomtörténet-írás perspektívái: a kortárs irodalmi lexikon koncepciója

12:30–12:50 Vita

12:50–14:00 Ebédszünet

14:00–15:20 Irodalom- vagy kultúratudomány?

– szekcióelnök: Pataky Adrienn

14:00–14:15 Eisemann György: Az irodalomtudomány kulturológiai paradoxona

14:15–14:30 Kulcsár-Szabó Zoltán: Az „irodalmiság” után. Az irodalomtudomány tárgymeghatározásának kérdései a kultúratudományos fordulatok tükrében

14:30–14:45 Molnár Gábor Tamás: Kultúratudományi közelítések az irodalomelmülethez: költészet és közvetítettség

14:45–15:00 Tamás Ábel: Kultúratudományi közelítések a filológiához: lélek és adó

15:00–15:20 Vita

15:20–15:30 Kávészünet

15:30–16:35 Pszichológia, filozófia, befogadás

– szekcióelnök: Molnár Krisztina

15:30–15:45 Bókay Antal: A pszichoanalitikus irodalomolvasás elvei

15:45–16:00 Vassányi Miklós: Irodalom és filozófia kölcsönhatása

16:00–16:15 Kondor Péter János: Az olvasás holtterében. Az olvasás fenomenológiai paradoxona

16:15–16:35 Vita

16:35–16:45 Kávészünet

16:45–17:55 Az irodalom- és kultúratudomány jövője

– szekcióelnök: László Laura

16:45–17:00 Orosz Magdolna: Az elbeszéléselemélet mint önálló tudomány: a narratológia diszciplínák metszéspontjában

17:00–17:15 Vaderna Gábor: Filológia a 21. században

17:15–17:30 Keserű József: Irodalomtudomány és popkultúra-kutatás

17:30–17:45 Molnár Krisztina: Irodalomtudomány és ismeretterjesztés

17:45–17:55 Vita

Az irodalom- és kultúratudomány kihívásai című kerekasztal-beszélgetés vendégei

Kulcsár Szabó Ernő

1950-ben született, az MTA rendes tagja, az ELTE Magyar Irodalom- és Kultúratudományi Intézetének professor emeritusa. Kutatási területei: irodalmi hermeneutika, irodalomelmélet, kultúratudomány, 20. századi magyar irodalom. Legutóbbi szerkesztett kötete: *Geschichte der ungarischen Literatur. Eine historisch-poetologische Darstellung*, Walter de Gruyter, Berlin/Boston, 2013. Legutóbbi tanulmánykötete: *Költészet és korszakküszöb. Klasszikusok a modernség fordulópontján*, Akadémiai, Budapest, 2018.

Orbán Jolán

1962-ben született. A csíkszeredai Matematika-Fizika Líceumban végzett 1981-ben. Ekkor olvasta Cs. Gyimesi Éva *Találkozás az egyszerűvel. Kísérlet mai líránk értelmezésére* című könyvét, amely elindította az irodalomelmélet irányába. A kolozsvári Babes-Bolyai Tudományegyetem magyar-oros szakán diplomázott 1987-ben. Ezután Zürichben, Párizsban, Bostonban folytatott posztgraduális tanulmányokat, a későbbiekben pedig Párizsban, Münchenben, Charlottesville-ben kutatásokat. A doktori fokozatot az ELTE BTK-n szerezte 1994-ben, a kandidátusi fokozatot 1995-ben kapta meg. 2007-ben habilitált a Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karán, ahol 1990-től tanít. Kutatási területe a kortárs filozófia, irodalomelmélet, médiaelmélet, valamint a modern és kortárs magyar- és világirodalom.

Parádi Andrea

Irodalomtörténész, muzeológus, a Digitális Bölcsészeti című online folyóirat szerkesztője. 1998 óta vesz részt digitális szövegkiadások előmunkálataiban, szerkesztésében (Balassi Bálint *Összes verse, Árgirus históriája, Fanchali Jób-kódex, Rimay János ifjúkori versgyűjteménye*), 2010-től az MTA-ELTE Hálózati Kritikai Szövegkiadás Kutatócsoport tudományos munkatársa, sajtó alá rendezte Kosztolányi Dezső *Édes Anna* és *Aranysárkány* című regényeinek papírkiadását és azok online változatát. 2010 decembere óta a Petőfi Irodalmi Múzeum muzeológusa, 2018–19-ben a Múzeumi Dokumentációs Adattár főosztályvezetője, 2019-től a múzeum tudományos titkára. 2020-ban az *Édes Anna / Kosztolányi – Trianon100* című kiállítás kurátora.

Simon Attila

Az ELTE Összehasonlító Irodalom- és Kultúratudományi Tanszékének docense, az Általános irodalom- és kultúratudomány doktori program vezetője. Kutatási területe: antik és kortárs retorika- és irodalomelmélet, kultúratudomány, görög dráma. 2002-ben szerez PhD fokozatot a Debreceni Egyetemen Arisztotelész *Poétikájának* recepcióesztétikájáról írott dolgozatával; 2008-ban habilitál (DE), értekezésének témája a közvetítés kulturális technikái az antik irodalomban és filozófiában; 2015-ben a berlini Freie Universität vendégtanára, előadást tart a Humboldt Universtitäten; legutóbbi könyve: *Barátság és megértés Arisztotelész filozófiájában* (Gondolat, Budapest, 2021).

Bókay Antal

A pszichoanalitikus irodalomolvasás elvei

A pszichoanalízissel – úgy százhuszonöt éve – nemcsak egy új elmélet, hanem a szubjektivitásról szóló radikálisan új diszkurzuszületett; Freud – Nietzsche és Marx mellett, mondja Foucault – „az interpretáció új lehetőségeivel”, a létmegértés új lehetőségeivel szembesített minket. A pszichoanalízis a személyesség dekonstruktív poétikáját alkotta meg, a terápiában, az áttételben, a belső energiák és képzetek – titkokat, tudattalant sejtető – ismétlődésében befejezhetetlen és kimeríthetetlen önismerethez juttat. A pszichoanalízis

dekonstruktív poétikussága jelentős elméleti figyelmet kapott nemcsak J. Derrida, J-F. Lyotard, R. Barthes írásaiban, hanem analitikusok, például J. Lacan vagy éppen J. Kristeva értelmezéseiben. A pszichoanalitikus kritika gyakran volt poétikátlanul reduktív. Az ilyen, ma már feledhető kísérletek helyett a posztstrukturalista pszicho-analitikai kritika „a szemiotikai képzelőerőre, a nyelv pszichoanalitikai közegként vállalt szerepére” figyel. Előadásom kísérletet tesz az ilyen dekonstruktív megközelítések értelmezésére.

A Pécsi Tudományegyetem nyugalmazott egyetemi tanára, a Modern Irodalomtörténeti és Irodalomelméleti Tanszék és az egyetem Pszichológia Intézetében működő Elméleti Pszichoanalízis doktori program oktatója. Az MTA doktora. Kutatási területe a jelenkori irodalomelmélet, elsősorban az amerikai dekonstrukció, a kultúra és irodalom pszichoanalitikus kapcsolata; a pszichoanalízis elmélete, története, a modern költészet, elsősorban József Attila lírájának poétikája. Magyar és angol nyelven hét könyve és több mint százhetven szaktanulmánya jelent meg.

Eisemann György

Az irodalomtudomány kulturológiai paradoxona

Amikor az irodalomtudomány jövője, s a tudósképzés aktualitása kerül szóba, látványlag kulturális téren mozgunk. Általános előítéletek szerint az irodalom művészete és annak tudománya elsörendűen kulturális jelenségek. Az utóbbi évtizedek ún. kulturológiai fordulata élénken ragaszkodik ehhez, szemben az irodalom nyelv-művészeti jellegével. Hogy kulturális nézetből minden kulturális terméknek látszik, nem meglepő. De megfontolandó, hogy a kultúra mai fogalma a romantika korának szülötte, a romantika pedig – az alkotó emberi nyelvre

hivatkozással – Rousseau-tól kezdve, élesen ütközött a civilizációs rend kortársi tapasztalatával. Úgy tűnik, a „kulturális képződmények” kutatása csak arról a „képződményről” feledkezik meg, mely történetileg éppen modern kultúrának nevezhető. Mindemellett a nyelv művészetének tudománya sem hanyagolhatja el a modern kommunikáció közegeit, s nem merülhet el a szövegimmanens „szoros olvasás” illúzióiban. A jövő képzésének éppúgy tudást kell vennie az irodalmi létmód radikális mediális változásairól, mint a történetiségéből adódó poétikai fejleményekről.

Egyetemi tanár, 1977-től az ELTE BTK XVIII–XIX. századi Magyar Irodalomtörténeti Tanszékének a munkatársa, a romantikus és a kora modern irodalom kutatója. 2009-ben Kulcsár-Szabó Zoltánnal megalapította az Irodalom és kultúratudomány mesterszakot, 2010-től tőrzstag az ELTE Irodalomtudományi Doktori Iskolájában, 2010-től programok vezetője. 2011-től a pályakezdőket különös figyelemmel segítő Irodalomtörténet felelős szerkesztője, 2012 és 2015 között az ELTE Tudományos Tanácsának tagja. Közel két évtizede tagja továbbá az Általános Irodalomtudományi Kutatócsoport műhelyének, ahol rendszeresen megvitatják a tudomány aktuális helyzetét.

Falusi Márton

A kortárs irodalomtörténet-írás perspektívái: a kortárs irodalmi lexikon koncepciója

Előadásomban röviden sorra veszem, hogy különféle tudományos műhelyek milyen elméleti keretekben vizsgálták az irodalomtörténetet a rendszerváltás után. Két megközelítésmódot fogok részletesebben tanulmányozni, az eszmetörténetit és a *Magyar irodalmi művek 1956-2016* című lexikon műközpontúságát. Azt kívánom bemutatni, hogy a nemrég megjelent irodalmi lexikon milyen teoretikus megfontolásokból tért el a korábbi történetírói vállalkozásoktól, mi indított bennünket, szerkesztőket

és szerzőket az elkészítésére. Fő kérdéseim a következők: elbeszélhető-e még egyáltalán az irodalomtörténet az újhistorizmus és az intellectual history tapasztalatait leszűrve? Kiküszöbölhető-e a teleologicitás a történetmondás és az értékelő normaképzés konzekvens végigvitelével? Milyen fogalomrendszer választandó a strukturalizmus és a posztstrukturalista iskolák után? Beszélhetünk-e még szépirodalomról a kultúratudományi fordulat után (és ha igen, van-e speciális ontológiai státusza)?

József Attila-díjas költő, író, kultúrakutató; a Magyar Művészeti Akadémia Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézetének tudományos főmunkatársa, a Magyar Művészet főszerkesztője. Hat verses-, három esszékötete, valamint egy eszmetörténeti monográfiája jelent meg. Két hangjátékát és egy drámáját mutatták be. A *Magyar irodalmi művek 1956-2016* című lexikon egyik főszerkesztője. Új esszékötete megjelenés előtt áll.

Keserű József

Irodalomtudomány és popkultúra-kutatás

A popkultúra-kutatás évtizedek óta olyan kérdésekkel szembesíti az irodalomtudományt, amelyeknek a megválaszolása nemcsak az irodalomtudomány önreflexióját mélyítheti el, hanem az újabb kutatások irányait is kijelölheti. Néhány ezek közül: fenntartható-e a magas és populáris irodalom szembeállítása? (Vagy fordítva: túl tudunk-e lépni ezen a dichotómián?) Elelendők-e a textuális szempontok a populáris művek értelmezése során? (Vagy a társadalmi, ideológiai stb. kérdések előtérbe

állítása óhatatlanul együtt jár a szövegek poétikai-retorikai összetettségének figyelmen kívül hagyásával?) Milyen további megközelítéseket igényelnek a populáris irodalmi művek? Nem utolsósorban pedig: hogyan változott meg az elmélet és a gyakorlat egymáshoz való viszonya? (Milyen kulturális praxisokat tesznek lehetővé a populáris irodalmi alkotások?) Előadásomban elsősorban ez utóbbi kérdést igyekszem körüljárni, szem előtt tartva a korábbi kérdések által felvetett szempontokat is.

1975-ben született Párkányban. Egyetemi tanulmányait a Nyitrai Konstantin Filozófus Egyetemen végezte, majd az ELTE Általános Irodalomtudományi Doktori Iskolájában szerzett doktori címet. Ezt követően 2016-ben habilitált a Pécsi Tudományegyetemen. Jelenleg a komáromi Selye János Egyetem Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékének oktatója, valamint az ugyanitt működő MA Populáris Kultúra Kutatócsoport alapító tagja. Könyvei: *Mindez így. Tanulmányok, kritikák 1999–2009* (Nap, Dunaszerdahely, 2009); *Az össze nem függő parkok* (Nap, Dunaszerdahely, 2011); *Bevezetés az irodalomtudományba* (Selye János Egyetem Tanárképző Kar, Komárom, 2016); *Lehetnek sárkányaid is. A fantáziavilágok építése mint kulturális gyakorlat* (Prae, Budakeszi, 2021).

Kondor Péter János

Az olvasás holtterében. Az olvasás fenomenológiai paradoxona

Az olvasás áthatja mindennapi életünket, így többnyire reflektálatlanul, természetességgel végezzük. Amennyire egyértelmű azonban a mindennapokban, annyira tisztázatlan az irodalomtudomány számára az olvasás mibenléte, annak ellenére, hogy ez a legkövetlenebb (tudományos) alaptevékenysége. Már az olvasás tárgyvonatkozása is több szinten ragadható meg, hiszen egyáltalán nem mindegy, hogy az irodalomra műként vagy

szöveggként tekintünk, vagy netán tágabb kontextusban, kultúratudományos perspektívában „olassuk” azt, esetleg mint alfabetikus jelrendszer jelölőállományát „betűzgetjük”, amikor a filológia gyakorlatának megfelelően rögzítjük egy kézirat szövegének egy bizonyos szövegváltozatát, azaz olvasatát. Előadásomban az olvasás műveletét övező irodalomelméleti bizonytalanságok egy lehetséges okára szeretném felhívni a figyelmet.

1978-ban született Szombathelyen. A Károli Gáspár Református Egyetem Bölcsészettudományi Karán végzett irodalom- és kultúratudomány szakon 2011-ben. 2015-ben nyert felvételt az ELTE Irodalomtudományi Doktori Iskolájába, amelynek Összehasonlító irodalomtudományi doktori programján szerzett abszolutóriumot 2021-ben. Jelenleg *Történet, jel, elbeszélés* munkacímű doktori disszertációján dolgozik. 2017-től az Irodalmi Magazin felelős-, majd 2020-tól főszerkesztője. Legutóbbi könyve: *Esemény és elbeszélés* (Ráció, Budapest, 2012).

Kulcsár-Szabó Zoltán

Az „irodalmisság” után. Az irodalomtudomány tárgymeghatározásának kérdései a kultúratudományos fordulatok tükrében

A modern értelemben vett irodalomtudomány azzal kezdődött, hogy újradefiniálta és az „irodalmisságban” jelölte ki a tárgyát. Ez egyben a 20. század elejének egy jellegzetes tudományelméleti gesztusát is implikálta, amely mindenekelőtt tárgyának szinte tautologikusan megragadott sajátyszerűségét hirdette meg. Ez a gesztus, amely a bölcsészet- és társadalomtudományok számos tudományágában párhuzamra lel a szociológiától a saussure-i fazonú „általános nyelvészetig”, évtizedekre meghatározta az irodalomtudomány elméleti igényű önleírásait

is, különösen az említett nyelvtudományi modell mintájára. A késő- és posztstrukturalizmus által uralt évtizedeket követően viszont lényegében nem mutatkozott új kezdeményezés, amely az irodalomtudomány tudomány-mivoltát az „irodalmisság” tárgya felől tervezte volna újradefiniálni. Az előadás egyrészt ennek a fejleménynek a magyarázatára tesz kísérletet, másrészt azt a kérdést tervezi körüljárni, hogyan boldogul, immár „kultúratudományos” keretek között, a diszciplína tárgyképzésének így értett megrendülésével.

Egyetemi tanár, az ELTE Összehasonlító Irodalom- és Kultúratudományi Tanszékének vezetője, az MTA doktora, az Általános Irodalomtudományi Kutatócsoport tagja. 20–21. századi irodalommal és irodalomelmélettel foglalkozik. Legutóbbi kötete 2021-ben jelent meg az Eötvös Kiadónál *A jelölő visz-szahúzódása* címmel.

Molnár Gábor Tamás

Kultúratudományi közelítések az irodalom-elmélethez: költészet és közvetítettség

Az előadás a közvetítés fogalmának néhány vonatkozását járja körül olyan költészeti példákon keresztül, amelyek termékeny feszültségbe állítják a költemények irodalmi olvasását a kultúra techno-mediális elméleteivel. A költészeti példák a közvetítő közeg és a közvetített jel dichotómiáján túlmutató összetettségre utalnak. A költemények az embert a természethez, az intim kapcsolatokhoz, sőt

önmagához fűző viszonyban is a közvetítettség összetett képleteit mutatják fel. A közvetítés elmélete éppen ezért mutathat túl a technikai médiumokon, és használható általános bölcsészettudományi ernyőfogalomként. Az előadás erősen épít a *Média- és kultúratudomány. Kézikönyv* (Ráció, Budapest, 2018) című kötet vonatkozó szócikkére (Lőrincz Csongor – Molnár Gábor Tamás, *Közvetítés*).

Az ELTE BTK Magyar Irodalom- és Kultúratudományi Intézetének habilitált docense és az Irodalmi Szakmódszertani Munkacsoport vezetője. Az Általános Irodalomtudományi Kutatócsoport tagja. Kutatási területei: a modernség és a közelmúlt regényirodalma, az értelmezés elméletei, az irodalomtanítás és a tanulástudomány összefüggései. A *Média- és kultúratudomány. Kézikönyv* (Ráció, Budapest, 2018) társszerkesztője. Legutóbbi könyve *Visszacsatolások. Irodalomértelmezés és reflexivitás*, (Méliusz Juhász Péter Könyvtár, Új Alföld Könyvek, Debrecen, 2019.)

Molnár Krisztina

Irodalomtudomány és ismeretterjesztés

Az előadás az Irodalmi Magazin ötéves szerkesztői tapasztalatai alapján mutat rá az ismeretterjesztés jelentőségére az irodalomtudomány eredményeinek közvetítésében. Bemutatja ennek nyelvi-stilisztikai vonatkozásait, kiemeli a professzionális diskurzus megoszthatóságának dilemmáit és kitekint a kortárs tudományosság

alapvető kérdéseinek irányiba is, nevezetesen: az irodalomtudós 21. századi szerepére, a kutatóközösség és a társadalmi nyilvánosság viszonyára, az új kutatógenerációk felkészítésére a különféle befogadói körökben való megszólalásra, a tudománykommunikáció etikai felelősségére a szakma jövőjében.

Az ELTE BTK-n szerzett PhD-fokozatot neveléstudományból (2008) és irodalomtudományból (2012). Az Apor Vilmos Katolikus Főiskola tanszékvezető főiskolai tanára, az Irodalmi Magazin főmunkatársa. Legutóbbi szerkesztett kötete (társszerkesztő: Mándi Nikoletta): *A bőség alakzatai*, (Apor Vilmos Katolikus Főiskola, Vác, 2021). Megjelenés előtt áll Csokonai-tanulmánykötete.

Orosz Magdolna

Az elbeszéléselemélet mint önálló tudomány: a narratológia diszciplínák metszéspontjában

A narratológia mint az elbeszélés tudománya elsősorban irodalomtudományi kötődéssel, illetve az irodalomtudományon belül jött létre. A „klasszikus” narratológia főként irodalmi szövegek elemzésére összpontosítva olyan fogalmi és elemzési apparátust hozott létre, amely általánosan alkalmazható, s így a különféle perspektívákra irányuló, egyre

több tudományágat átfogó posztklasszikus narratológia ágai szerteágazó vizsgálataikban is élnek vele. A narratológiai elemzés ily módon az elbeszélés univerzalitásában megragadhatja annak változatait, metszéspontjait, diszciplináris átmeneteit, ezáltal napjaink irodalom- és kultúratudománya számára is különféle eredményekkel szolgálnak.

Francia-német szakon végzett Szegeden, az ELTE Germanisztikai Intézetében egyetemi tanár, az MTA doktora. Főbb kutatási területei: irodalomelmélet, narratológia, német irodalom a 19–21. században, a német romantika irodalma, a századforduló és a bécsi modernség irodalma, német-magyar irodalmi kapcsolatok. Két könyvsorozatot szerkeszt (Budapester Studien zur Literaturwissenschaft, Frankfurt am Main és Műhelyek, Budapest), Huszonnégy kötet szerkesztője/társzerkesztője, tematikus folyóiratszámok szerkesztője. Számos tanulmányt publikált, tíz könyve jelent meg, ezek közül négy német nyelven. Legutóbbi monográfiái: *Nyelv-émlékezet – elbeszélés. A századforduló bécsi és budapesti modernsége az irodalomban* (2019), *Textwelten – Weltentwürfe. Österreichische Literatur in Wendezeiten* (2021).

Rákai Orsolya

Legitimációs elbeszéléstől a figyelemgazdaság koráig: az irodalomtörténet-írás történeti és elméleti kérdései

A modern irodalomtörténet-írás kialakulása legitimációs szerepekhez köthető: célja egyrészt az önálló diskurzív területként elkülönülő szépirodalom genealogikus felmutatása, amely a 17-19. század vitáiban az adott kultúra rangját, fejlettségének fokát jelöli ki. Másrészt (főként a 18. század végétől) hangsúlyosan a nemzeti kultúra fokmérőjeként a nemzet nagyságának jele lesz, így az irodalommal való foglalkozás is felértékelődik: a nemzet legsajátabb lényegének ápolásává

válk. Az irodalomtörténet ezért válhat a legfontosabb (és legkomolyabb presztizsharcokat kiváltó) „nemzeti tudománnyá” a 20. század fordulójára. E kitüntetett szerep biztosítja a terület számára a társadalmi rendszerek (pl. oktatás, gazdaság, politika) megelőlegzett figyelmét, ám a társadalom 20–21. századi fejlődése, az ún. figyelemgazdaság megjelenése fontos változásokat hoz e téren. Előadásomban e változások mibenlétét járom körül.

1973-ban született. A Szegedi Tudományegyetemen végzett, itt is szerzett PhD-fokozatot 2004-ben. Az ELKH BTK Irodalomtudományi Intézetének tudományos főmunkatársa és a SZTE Kommunikáció- és Médiatudományi Tanszékének docense. Főbb kutatási területei: az irodalmi és társadalmi modernség kérdéseinek összefüggései, az elbeszéléselemélet posztklasszikus irányzatai, illetve az alkalmazott narratológia problémái.

Tamás Ábel

Kultúratudományi közelítések a filológiához: lélek és adó

Az előadás annak a kérdésnek ered nyomába, hogy mit kezdhünk a filológia fogalmával a kortárs kultúratudomány(ok) keretei között. Történetileg nézve, a filológia már Walter Benjamin egyes leveleiben a kulturális olvasás lehetőségeként tematizálódott (ld. a bor baudelaire-i „lelke” és a 19. századi párizsi boradó összefüggéseit), hogy aztán a 20. század végén több irányzat is – az új

filológiától a társadalmi szövegkritikáig – ehhez hasonlóan, vagyis az irodalmi szöveg és kulturális kontextusai közti kölcsönviszonyt feltáró olvasásmódként tekintsen rá. Az előadás, mely erősen épít a *Média és kultúratudomány* c. kézikönyv vonatkozó szócikkére (Tamás Ábel, *Filológia*), a problémát tanulságosnak remélt példák segítségével világlátja meg.

Az ELTE BTK Magyar Irodalom- és Kultúratudományi Intézetének adjunktusa, az Általános Irodalomtudományi Kutatócsoport tagja, az Ókor folyóirat szerkesztője. Kutatási területei: római irodalom és recepciója, klasszika-filológia és modern irodalomtudomány. A 2018-ban, a Ráció Kiadónál megjelent *Média- és kultúratudomány. Kézikönyv* társszerkesztője.

Thimár Attila

Vissza a 3K-hoz. Az irodalomtörténet-írás útelágazásai napjainkban

A magyar irodalomtörténet-írás nemzeti önképünknek jelentős hordozója és formálója egyben, ezért érdemes újragondolnunk, hogy milyen kontextusok határozzák meg „kívülről”, és milyen folyamatok alakítják a szerkezetét „belülről”. Ezeknek a kérdéseknek igyekszem nyomára jutni előadásomban – a rövid terjedelmi keretek között csak vázlatosan –, arra a fő kérdésre keresve a választ, hogy vajon krízishelyzetben van-e manapság az irodalomtörténet-írás, illetve milyen jövőbeli kibontakozás vagy hanyatlás várható.

A külső és belső meghatározottságok nem ugyanabba az irányba mutatnak, ezért a jelenlegi változások miatt elképzelhető az is, hogy olyan furcsa – akár hirtelen éles kanyarokkal kialakuló – alakulástörténet következik, amely a mostani megszokásokból sem intézményi, sem alkotáslélektani szempontból nem következik.

Úgy vélem, a jelenlegi bonyolult összefüggésrendszerben naivság lenne azt feltételezni, hogy befolyásolni tudjuk az irodalomtörténet pályáját, de ha pontosabban látjuk a mozgásokat és erőviszonyokat, akkor hitelesebben érzékeljük saját szerepünket.

Irodalomtörténész, egyetemi oktató, szerkesztő. Huszonöt éve tanít a PPKE BTK Magyar Irodalomtudományi Intézetében magyar irodalomtörténetet. A Kortárs folyóirat szerkesztője, majd főszerkesztője a 2010-es évek óta. Legutóbbi kötete: *Képek költői – költői képek. Szöveg és vizuális tartalom reformkori verseinkben* (Ráció, Budapest, 2020).

Tverdota György

Az életrajz szerepe az irodalomtudományban. Gondolatok egy József Attila-monográfia írása közben

Az életrajzot is magába foglaló monográfiaírás hagyományát követve monográfiám, a *Gondoljatok meg, proletárok* első kötetében feltártam József Attila élettörténetének és költészet-történetének összefüggésrendszerét. Csak-hogy, ha egy művész pályáját és életművét a tudomány feltárta, ezt a munkát többé már nem lehet elvégezni. Minden új pályarajz és életmű-elemzés már csak újraírás, kiegészítés, pontosítás, korrekció vagy újraértelmezés lehet. Egy szerző életanyagától és alkotói

teljesítményétől minden kor a maga számára fontos kérdésekre vár válaszokat. Újraírásra akkor érdemes vállalkozni, ha a válaszok hasznosak, megvilágító erejűek, tudásunkat érdemben gyarapítják. A módszertani aggályokra vagy elméleti okfejtéssel, vagy az újraértelmező életrajzi és életmű-monográfia felmutatásával adhatunk érdemi feleletet. Egy rövid előadásban – redukált formában – az életrajz és a mű közötti összefüggések néhány kulcskérdését érintem.

1947-ben született. Egyetemi tanár, az ELTE BTK emeritus professzora. 1975 óta az MTA Irodalomtudományi Intézetének munkatársa. 1976 óta az Irodalomtörténeti Közlemények kritikai rovatvezetője, majd szerkesztőbizottsági tagja. Fő kutatási területe a két világháború közötti korszak költészete, s elsősorban József Attila életműve. Egyetemi doktori disszertációját 1980-ban, az ELTÉ-n Ady Endre két világháború közötti recepciójának tárgykörében védte meg. 1987-es kandidátusi értekezésének tárgya József Attila nyelvészeti képe. 1997-től az Irodalomtudomány Doktora. Doktori disszertációja *A komor föltámadás titka* címmel 1998-ban jelent meg könyv alakban. Legutóbbi kötete: *Gondoljatok meg, proletárok I. - Az ifjú József Attila* (Osiris, Budapest, 2021).

Vaderna Gábor

Filológia a 21. században

Volt, amikor a filológia a humántudományok királynőjeként uralkodott, s volt, amikor lefojtozták segédtudománnyá. Az utóbbi évtizedekben e fogalom újraértése a humántudományok helyzetének változásával függött össze. Sok szó esik a nemzeti filológiák globális viszonyairól,

a filológia önértéséről, mindennapi gyakorlatairól, valamint a digitális filológiáról. Az előadás azt a kérdést járja körül, hogy miképpen változott meg a szövegekkel való foglalkozás tudománya az elmúlt évtizedekben, s milyen irányok látszanak a 21. század első két évtizede után.

A 18–19. századi magyar irodalomtörténet kutatója. Az ELTE BTK Magyar Irodalom- és Kultúratudományi Intézetének docense, az ELKH BTK Irodalomtudományi Intézetének tudományos főmunkatársa. Legutóbbi könyve: *Honnan és hová? Arany János és a nagyszalontai hagyomány*, (Reciti, Budapest, 2020).

Vassányi Miklós

Irodalom és filozófia kölcsönhatása

A konferencia témájához Kölcsey Ferenc filozófiai művei és filozofikus versei felől szeretnék közelíteni. Az életmű filozófiai oldalának elemzése segít bemutatni, hogy a szépírói ihlet, szándék és műgond hogyan termékenyül meg és alakul át, ha filozófiai igény alapozza meg vagy hatja át a műveket. E kiindulópont nyomán azután történetileg és általánosabban gondolhatjuk át irodalom és filozófia kölcsönhatását néhány további, egyetemes eszmetörténeti példa által vezetve, amelyek kapcsán megvizsgálhatjuk, hogyan befolyásolja a műfajt, a stílust, a filozófiai mondanivalót e két összetevő más és más arányú

keveredése a művész-gondolkodó alkotási folyamatában. Itt tárgyalhatók Plátón filozófiai mitológémái, Porphyrios filozófiai episztolája (*Markellához*), Kierkegaard-tól *A csábító naplója* vagy *A legszerencsétlenebb*, Nietzsche *Zarathustrája* vagy más klasszikusok, melyek kapcsán vizsgálhatjuk, hogy az irodalmi igény és ihlet elősegíti-e a filozófiai mondanivaló kifejezését, vagy inkább behatárolja, leszűkíti a filozofálás lehetőségét. Továbbá: a filozófiai precizitás, fogalmiság, definícióra és szabályozott következtetésre törekvés, módszertan, tudományosság meg tud-e valósulni művészi, szépirodalmi célok egyidejű követése mellett?

Magyar-angol szakos tanár, filozófus, történész, a KRE BTK Szabaddolcsészet Tanszékének oktatója, a MMA MMKI tudományos főmunkatársa. Legutóbb megjelent kötete (társszerző Kutrovácz Gábor): *A világ bizonyos szimmetriája*, (Typotex, Budapest, 2021.)

Szeretettel várnak minden érdeklődőt a folyóirat munkatársai:

Kondor Péter János
főszerkesztő

László Laura
szerkesztő, képszerkesztő

Molnár Krisztina
főmunkatárs

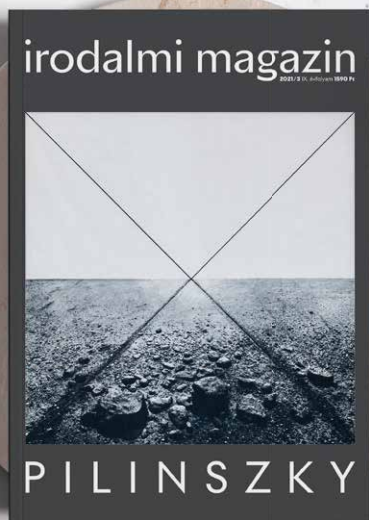

Pataky Adrienn
szerkesztő

irodalmi magazin

A magyar irodalom tudományos- ismeretterjesztő lapja

A legújabb szám elérhető a nagyobb újságárusoknál és könyvesboltokban. A korábbiak korlátozott mennyiségben kaphatóak a szerkesztőségben és a Magyar Napló Könyvesboltban.

Az előfizetés ára:

4 számra 6000 Ft;
2 számra 3000 Ft;
1 lapszám ára: 1590 Ft.

Fizessen elő telefonon, e-mailben vagy online!

06-1/413-6672
info@magyarnaplo.hu
magyarnaplo.hu/shop/